

УДК 340.11+342.9+343.35

Загальновизнане уявлення про гостинність як індикатор корупціогенності у тексті Закону України «Про запобігання корупції»

З. А. Загиней,

доктор юридичних наук, доцент,
начальник відділу кримінально-правових дисциплін
Інституту спеціальної підготовки
Національної академії прокуратури України

Висвітлюється проблема доктринального тлумачення поняття «загальновизнане уявлення про гостинність» як ознаки дозволеного подарунка. Досліджено питання корупціогенності, корупціогенних факторів, індикаторів корупціогенності відповідно до частини 2 статті 23 Закону України «Про запобігання корупції». Проаналізовано судову практику розгляду справ про адміністративне правопорушення, пов'язане з корупцією, передбачене у статті 172-5 «Порушення обмеження щодо одержання подарунка» Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: визначеність закону, верховенство права, корупціогенність, корупціогенний фактор, індикатор корупціогенності, подарунок.

Загиней З. А. Общепризнанное представление о гостеприимстве как индикаторе коррупциогенности в тексте Закона Украины «О предотвращении коррупции»

Освещается проблема доктринального толкования понятия «общепризнанное представление о гостеприимстве» как признаке разрешенного подарка. Исследованы вопросы коррупциогенности, коррупциогенных факторов, индикаторов коррупциогенности в соответствии с частью 2 статьи 23 Закона Украины «О предотвращении коррупции». Проанализирована судебная практика рассмотрения дел об административном правонарушении, связанном с коррупцией, предусмотренном статьей 172-5 «Нарушение ограничения по получению подарка» Кодекса Украины об административных правонарушениях.

Ключевые слова: определенность закона, верховенство права, коррупциогенность, коррупциогенный фактор, индикатор коррупциогенности, подарок.

© Загиней Зоя Аполінаріївна — доктор юридичних наук, доцент, начальник відділу кримінально-правових дисциплін Інституту спеціальної підготовки Національної академії прокуратури України

Zagyney Zoya. A Common marketing about the accommodation as an corruptionity indicator in the text of the law of Ukraine «On prevention of corruption»

The article deals with the problem of doctrinal interpretation of the concept of «generally accepted notion of hospitality» as a sign of a permitted gift. The problem of corruption corruption, corruption factors, indicators of corruption-relatedness of part 2 of Article 23 of the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» was researched. The judicial practice of reviewing cases of administrative offenses related to corruption, as outlined in Article 172-5 «Violation of the limitations on obtaining a gift» of the Code of Ukraine on Administrative Offenses is analyzed.

Keywords: *certainty of the law, rule of law, corruption identity, corruption factor, indicator of corruption, gift, restriction on the receipt of a gift, generally accepted notion of hospitality.*

Будь-які нормативно-правові акти для належного регулювання відповідного порядку суспільних відносин повинні містити такі законодавчі конструкції, які з максимальною визначеністю відображають відповідні нормативні приписи та доводять їх за допомогою вербальних прийомів до безпосередніх виконавців. Важливого значення для всіх нормативно-правових актів набуває принцип верховенства права. Так, у абз. 5 преамбули до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод йдеться про спільну спадщину верховенства права європейських держав¹. Принцип верховенства права та його складові (вимоги якості закону та правової визначеності) містяться у рішеннях Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Так, у рішенні «Крюслен проти Франції» від 24.04.1990 р. передбачено, що словосполучення «згідно із законом» передбачає певну якість такого закону, а сам закон повинен бути доступним для особи, аби вона могла передбачити наслідки його застосування до неї, щоб закон не суперечив принципіві верховенства права². У рішенні «Гешмен і Герруп проти Сполученого Королівства» від 25.11.1999 р. йдеться про те, що однією з вимог, яка впливає зі словосполучення «встановлений законом», є передбачуваність. Норму не можна вважати законом, якщо вона не сформульована з достатньою чіткістю, що дає особі можливість керуватися цією нормою в своїх діях. Однак чіткість норми може призвести до надмірної ригідності, проте закон ніколи не повинен відставати від обставин, що змінюються. Ступінь чіткості, яку мають забезпечувати формулювання національних законів і яка в жодно-

¹ Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: міжнародний документ Ради Європи від 04.11.1950 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 15.06.2018 р.).

² Крюслен проти Франції: рішення Європейського суду з прав людини від 24.04.1990 р. URL: <http://europeanecourt.ru/resheniya-evropejskogo-suda-na-russkom-yazyke/kryuslen-protiv-francii-postanovlenie-evropejskogo-suda/> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

му випадку не може охопити всі непередбачувані обставини, значною мірою залежить від змісту документа, сфери, на яку поширюється закон, а також від кількості та статусу тих, кому він адресований³.

У рішенні «Реквенї проти Угорщини» від 20.05.1999 р. міститься таке обґрунтування вимоги визначеності закону. На думку ЄСПЛ, норма не може вважатися законом, якщо вона не сформульована з достатньою чіткістю, яка дає громадянину змогу керуватися цією нормою у своїх діях: він має бути здатний — якщо необхідно, за допомогою відповідної консультації — передбачити, достатньою за даних обставин мірою, наслідки, які може спричинити така дія. Передбачуваність цих наслідків з абсолютною певністю не потрібна: досвід показує, що цього досягти неможливо. Хоча певність, безумовно, бажана, прагнення забезпечити її може призвести до надмірної ригідності, у той час як закон має завжди відповідати обставинам, що змінюються.

Отже, чимало законів формулюються більшою чи меншою мірою нечіткими термінами, тлумачення та застосування яких є питанням практики. Роль судового розгляду полягає саме в тому, щоб розвіювати такі інтерпретаційні сумніви, якщо вони є. Ступінь чіткості, що має забезпечуватися у формулюваннях національних законів — який у жодному випадку не може передбачити всі непередбачувані обставини, — значною мірою залежить від змісту даного документа, сфери, на яку він поширюється, а також кількості та статусу тих, кому цей закон адресований. Ступінь чіткості, який треба забезпечувати у ході формулювання конституційних положень, з огляду на загальний характер, може бути нижчий, ніж в інших законах⁴. Подібним чином вимога визначеності закону тлумачиться і в інших рішеннях ЄСПЛ, зокрема проти України (наприклад, рішення «Олександр Волков проти України» від 09.01.2013 р.⁵).

«Суттєвий крок у розкритті змісту верховенства права було зроблено в доповіді «Про верховенство права», затвердженій Венеціанською комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25–26.03.2011 р.) на основі коментарів П. ван Дейка (Нідерланди), Г. Халлер (Швейцарія), Дж. Джауела (Сполучене Королівство), К. Туорі (Фінляндія), за основу якої було взято Резолюцію Парламентської Асамблеї Ради Європи № 1594(2007) «Про принцип верховенства права». У цій доповіді зроблено

³ *Гешмен і Герруп проти Сполученого Королівства*: рішення Європейського суду з прав людини від 25.11.1999 р. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO0564.html (дата звернення: 15.06.2018 р.).

⁴ *Реквенї проти Угорщини*: рішення Європейського суду з прав людини від 20.05.1999 р. URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?AIdx=279> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

⁵ *Олександр Волков проти України*: рішення Європейського суду з прав людини від 09.01.2013 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_947 (дата звернення: 15.06.2018 р.).

спробу узагальнити терміни, відомі різним національним законодавствам, на позначення понять, які не завжди є синонімічними верховенству права: німецьке «rechtsstaat», португальське «estado de direito», французьке «etat de droit» (або термін, що використовується Радою Європи, — «prééminence du droit»), російське «верховенство закона» або «правовое государство»⁶. В основу відповідного розуміння було взято визначення, запропоноване Т. Бінгхемом у 2010 р., з якого пропонується 8 складових принципу верховенства права, серед яких одним із перших вказано доступ до закону (положення якого повинні бути зрозумілими, чіткими й передбачуваними). До інших складових принципу верховенства права віднесено також законність, у тому числі прозорий, підконтрольний і демократичний процес введення в дію законів; правову визначеність; заборону свавілля; доступ до правосуддя, яке здійснюється незалежними й неупередженими судами, у тому числі судовий контроль над адміністративними актами; дотримання прав людини; відсутність дискримінації та рівність перед законом⁷. При цьому в доповіді виокремлюються й основні чинники правової визначеності закону: легка доступність тексту закону (the law), запровадження і застосування законів (the laws) та застосування їх у передбачуваний спосіб, проголошення закону наперед — до його застосування, передбачуваність закону відносно наслідків: він має бути сформульований з достатньою мірою чіткості, аби особа мала можливість скерувати свою поведінку (п. 44), можливість дискреційних повноважень органу, який ухвалює рішення (де це необхідно) за умови наявності процедур, що унеможливають зловживання ними, а також має бути чітко і зрозуміло вказано на обсяг такої дискреції (п. 45), чіткість і точність юридичних норм, які спрямовані на забезпечення того, щоб ситуації та правовідносини залишалися передбачуваними, суперечність принципу правової визначеності зворотної дії закону в часі, принаймні у кримінальному праві, позаяк вони повинні знати наслідок своєї поведінки, але це також стосується норм цивільного та адміністративного права — тією мірою, що негативно впливає на права та законні інтереси особи (п. 46), дотримання державою взятих на себе зобов'язань, виконання певних функцій чи виголошених нею перед людьми обіцянок (поняття «законні очікування») (п. 48), придатність закону до застосування, що може бути оцінено ще до його прийняття (п. 51).

⁶ Мусиченко О. Зрозумілість і чіткість закону як складова частина принципу правової визначеності в практиці Європейського суду з прав людини // Visegrad Journal on Human Rights. 2016. № 1/2. С. 150.

⁷ Доповідь «Про верховенство права», схвалена Венеціанською комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26.03.2011 р.): Європейська комісія «За демократію через право» (Венеційська комісія) // Право України. 2011. № 10. С. 176. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/\\$FILE/CDL-AD\(2011\)003rev-ukr.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/$FILE/CDL-AD(2011)003rev-ukr.pdf) (дата звернення: 15.06.2018 р.)

Водночас, як вказано у цій доповіді, потреба у визначеності не означає, що норми права повинні застосовуватись із такою негнучкістю, що унеможлиблювала б врахування імперативів гуманності (людинолюбства) і справедливості (п. 49).

Крім того, у доповіді підкреслюється, що існування суперечливих рішень, що їх виніс верховний чи конституційний суд, у будь-якому разі є несумісним із принципом юридичної визначеності. Тому вимагається, щоб суди, особливо вищих інстанцій, запроваджували механізми, що дають можливість уникати суперечливості та забезпечувати узгодженість їхньої судової практики (п. 50)⁸. Таким чином, європейська спільнота надає надзвичайно важливого значення проблемі правової визначеності та передбачуваності закону, які є складовими принципу верховенства права.

Національне законодавство повинно бути якісним, визначеним та передбачуваним. Це стосується й антикорупційного законодавства України, передусім базового закону — «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р.⁹. У преамбулі закону проголошено, що він визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень. Відтак для того, щоб відповідні превентивні антикорупційні механізми належним чином впливали на стан запобігання корупції в Україні, потрібно, щоб сам закон був відповідно якісним, визначеним та передбачуваним.

Проблема якості, визначеності та передбачуваності законодавства привертала увагу багатьох вітчизняних дослідників, серед яких виокремимо С. П. Головатого, М. І. Козюбру, С. І. Максимова, С. П. Погребняка, А. М. Приймака, П. М. Рабіновича, С. В. Серьогіна. У наукових працях цих учених запропоновано загальнотеоретичне бачення відповідної проблеми. Однак у них не висвітлюється проблема доктринального тлумачення поняття «загальноновизнане уявлення про гостинність» як складової антикорупційного обмеження щодо одержання подарунка зокрема

Насамперед зупинимося на тому, що слід розуміти під корупціогенністю нормативно-правових актів. У Методології проведення антикорупційної експертизи, затвердженій наказом Міністерства юстиції

⁸ *Доповідь «Про верховенство права»*, схвалена Венеціанською комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26.03.2011 р.): Європейська комісія «За демократію через право» (Венеційська комісія) // *Право України*. 2011. № 10. С. 177-179. URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/\\$FILE/CDL-AD\(2011\)003rev-ukr.pdf](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/229b826c8ac787dec2257d87004987c3/$FILE/CDL-AD(2011)003rev-ukr.pdf) (дата звернення: 15.06.2018 р.).

⁹ *Про запобігання корупції*: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

України від 24.04.2017 р. № 1395/5, виокремлюються поняття «корупційо-генний фактор» та «індикатор корупційо-генності». Так, під корупційо-генним фактором розуміється «здатність нормативно-правової конструкції (окремого нормативного припису чи їх сукупності) самостійно чи у взаємодії з іншими нормами сприяти вчиненню чи збільшенню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією», а під індикатором корупційо-генності — «ознака нормативно-правового припису, що може свідчити про наявність в нормативно-правовому акті, проекті нормативно-правового акта корупційо-генних факторів»¹⁰. Проте, на нашу думку, більш прийнятно під корупційо-генними факторами розуміти джерело, причину корупційного прояву, зокрема корупційного правопорушення. Правова норма може володіти корупційо-генністю, тобто потенційною можливістю корупційної поведінки, тоді як реальна причина (корупційо-генний фактор) пов'язана з вольовою сферою поведінки людини¹¹. Як обґрунтувалося нами у попередніх наукових працях, доцільно розмежовувати корупційо-генність тексту нормативно-правового акта як потенційну можливість корупційної поведінки суб'єкта, який застосовує цей закон, та корупційо-генні фактори — причину вчинення корупційних правопорушень, які не обов'язково пов'язані з корупційо-генністю тексту нормативно-правового акта. Корупційо-генність тексту нормативно-правового акта ще не означає, що корупційне правопорушення може бути вчинено особою, яка скористалася такою його властивістю. Тому корупційо-генність тексту нормативно-правового акта лише створює «тло» для корупційо-генних факторів¹².

Згідно з частиною 2 статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» особам, зазначеним у пунктах 1, 2 частини 1 статті 3 цього Закону, дозволено приймати подарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність. Таким чином, така гостинність є іманентною властивістю подарунка, хоча вона не названа законодавцем у дефініції поняття «подарунок» (частина 1 статті 1 Закону України «Про запобігання корупції»). Відповідна властивість відображена законодавцем з використанням двох оціночних понять: «загальновизнаний» та «гостинність».

¹⁰ *Методологія* проведення антикорупційної експертизи, затв. наказом Міністерства юстиції України від 24.04.2017 р. № 1395/5. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v1395323-17/page8#n8> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

¹¹ *Захарова И. А.* Проведение прокурором антикоррупционной экспертизы нормативных правовых актов: смешение надзорной и правотворческой функций прокуратуры // Экспертиза нормативных правовых актов и их проектов на предмет коррупционности: содержание, значение, методика проведения: сб. ст. / под общ. ред. О. С. Капинус и А. В. Кудашкина; Акад. ген. прокуратуры РФ. Москва, 2010. С. 86.

¹² *Загиней З. А.* Герменевтика кримінального закону України: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.08. Київ: Національна академія прокуратури України, 2016. С. 254.

Як слушно вказує Л. В. Тесля, «міра гостинності — суб'єктивна»¹³. На думку Т. О. Коломоєць та П. С. Лютікова, «використання оціночних понять дає змогу по-різному тлумачити одні й ті самі нормативні положення в різних випадках правозастосування, що знижує в кінцевому підсумку ефективність запобігання корупції правопорушенням і правопорушенням, пов'язаним з корупцією, зокрема щодо одержання подарунків службовими особами»¹⁴.

З'ясовуючи зміст такої властивості подарунка, як загальновизнане уявлення про гостинність, слід виходити насамперед зі встановлення значення кожного слова, що входить до відповідного термінологічного звороту. «Загальновизнаний» — це той, який дістав визнання всіх, «уявлення» — розуміння чого-небудь, знання чого-небудь, яке ґрунтується на досвіді, одержаних відомостях, якихось даних і т. ін., «гостинність» (властивість за значенням «гостинний» — готовність, бажання приймати гостей і пригощати)¹⁵. Таким чином, із загальнопоширених значень слів, що входять до термінологічного звороту «загальновизнане уявлення про гостинність», можна помітити, що відповідна властивість стосується сфери приймання гостей, турботи про них, а також того, що відповідні традиції є прийнятними для всіх членів суспільства, визнаються ними з урахуванням певних традицій та знань.

Водночас «гостинність» — це економічна категорія. На думку А. І. Мартієнка та О. В. Дишкантюк, «гостинність — це якість спілкування та враження, які одержують люди від спілкування між собою з різноманітних приводів: робота, відпочинок, дозвілля, вирішення житлово-комунальних питань, проїзд в транспорті тощо. Це безпосередній контакт людей в різних сферах життя між собою, отже, гостинність повинна проявлятися в усіх сферах життєдіяльності суспільства». Автори вважають, що гостинність — це не тільки привітність, доброзичливість, а й «діяльність, що забезпечена необхідними матеріальними, фінансовими, трудовими, інформаційно-комунікаційними, природними ресурсами та підприємницькими здібностями тих, хто організує та здійснює послуги гостинності»¹⁶. Гостинність розглядається як складова індустрії гостин-

¹³ Тесля Л. В. Посадові особи органів селищної ради як суб'єкти адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані з корупцією // Право і суспільство. № 5. Ч. 2. 2015. С. 117.

¹⁴ Коломоєць Т. О., Лютіков П. С. Обмеження щодо одержання подарунків публічними службовцями: деякі дискусійні питання нормативного закріплення в законодавстві України // Право і суспільство. 2017. № 6. Ч. 2 С. 76.

¹⁵ Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 256, 382, 1524.

¹⁶ Мартієнко А. І., Дишкантюк О. В. Сутність гостинності як економічної категорії // Економіка: реалії часу. 2017. № 2 (30). С. 74.

ності у готельно-ресторанному бізнесі¹⁷. Незважаючи на таке вузькоспеціальне використання поняття «гостинність», можна помітити, що вона базується на загальноприйнятому значенні відповідного слова в українській мові.

Проте «гостинність» — це універсальний культурологічний концепт, який пронизує всі сфери життя людини та є умовою існування соціуму. За дослідженням В. В. Прими, розумінню концепту «гостинність» сприяє етимологія цього слова. «Англійське слово «hospitality» (гостинність) походить від латинського «hospitium» (госпиції). В основі терміна лежить слово «host» (хазяїн), «hospice» (притулок), «hotel» (палац або будинок палацового типу, призначений для перебування в ньому важливих гостей)»¹⁸. На думку науковця, серцевиною будь-якої гостинності завжди були дарообмін і трапеза. «Укладення союзу гостинності передбачає насамперед наявність обміну дарами, участь у спільних бенкетах, надання приміщення для тимчасового перебування та багато іншого. Практично всі джерела, що стосуються питання визначення структурних складових реалізації гостинності, вказують на центральне місце дарообміну серед учасників взаємодії. Іншою важливою складовою у структурі гостинного ставлення є щедра пригощання або трапеза. Висока цінність і значимість гостинності виявляється через зв'язок з іншими культурно-значимими концептами, такими, як: «честь» і супутні категорії «престиж», «Бог», «дружба», «свято». Категоріями, які формально незалежні від концепту гостинність, але входять у поле його смислового навантаження, є явища культурної взаємодії, моделі комунікативної поведінки — цінність дружби, розуміння добра, престижу, моделі взаємодії гість-хазяїн»¹⁹.

Таким чином, зміст поняття «загальновизнане уявлення про гостинність» як іманентна властивість дозволеного подарунка в антикорупційному законодавстві України можна встановити лише шляхом аналізу українських традицій приймання гостей, висловлення їм подяки та пошани. При цьому відчуття загальновизнаного уявлення про гостинність слід оцінювати крізь призму суб'єктивного сприйняття особою, на яку поширюється дія антикорупційного обмеження щодо одержання подарунків, у конкретній обстановці, що обумовлено врахуванням правил етикету. Враховуючи те, що згідно з частиною 1 статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» особам, зазначеним у пунктах 1, 2 частини 1 статті 3 цього Закону, забороняється безпосередньо або через

¹⁷ Мартієнко А. І., Дишкантюк О. В. Цит. праця. С. 72-78; Дишкантюк О. В. Теоретичні основи функціонування індустрії гостинності // Економіка: реалії часу. 2015. № 6 (22). С. 96-101.

¹⁸ Прима В. В. Універсальне та національне у концепті гостинності // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2013. Вип. 19 (2). С. 161.

¹⁹ Там само. С. 162.

інших осіб вимагати, просити, одержувати подарунки для себе чи близьких їм осіб від юридичних або фізичних осіб: 1) у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; 2) якщо особа, яка дарує, перебуває в підпорядкуванні такої особи²⁰, впливає, що подарунок відповідає загальноновизнаному уявленню про гостинність у тому випадку, коли він не пов'язаний з діяльністю, яку здійснює особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування чи прирівняна до неї особа, а також у випадку, якщо між особами, яка дарує та яка приймає подарунок, відсутні відносини підлеглості. Ураховуючи суть подарунка за змістом відповідного антикорупційного обмеження, слід відзначити, що подарунок відповідає загальноновизнаному уявленню про гостинність у випадку, якщо подарунок має одноразовий характер. У тих випадках, коли подарунки даруються одній і тій же особі, уповноваженій на виконання функцій держави або місцевого самоврядування чи прирівняній до неї особі, на постійній основі, слід вести мову не про подарунок, а про неправомірну вигоду. Однак в окремих випадках неодноразово одержаний подарунок упродовж року може бути таким, що не підпадає під антикорупційне обмеження, встановлене у статті 23 Закону України «Про запобігання корупції» (сукупна вартість таких подарунків, отриманих від однієї особи (групи осіб) протягом року, не перевищує двох прожиткових мінімумів, встановлених для працездатної особи на 1 січня того року, в якому прийнято подарунки).

На нашу думку, передача / отримання грошей у жодному випадку не може розглядатися як загальноновизнане уявлення про гостинність. До такого ж висновку доходять і суди, приймаючи рішення про встановлення ознак складу адміністративного правопорушення, передбаченого у статті 172-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Наприклад, у постанові Бериславського районного суду Херсонської області від 03.06.2016 р. зазначено, що «Особа-1, помічник дільничного інспектора міліції просив у Особи-2 подарунок у вигляді грошових коштів у розмірі 800 грн та безпосередньо одержав грошові кошти у розмірі 200 грн, що не відповідає загальноновизнаним уявленням про гостинність, чим вчинив правопорушення, передбачене у ч. 1 ст. 172-5 КУпАП²¹. У судовій практиці подарунок визнавався таким, що не відповідав загальноновизнаному уявленню про гостинність, у випадках отриман-

²⁰ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

²¹ Постанова Бериславського районного суду Херсонської області від 03.06.2016 р. Справа №647/1069/16-п. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/58096656> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

ня не лише грошових коштів, а й певних предметів: кавомашини²², двох пляшок коньяку «Закарпатський»²³, вірменського коньяку ТМ «Арарат» з двома бокалами²⁴, мобільного телефону²⁵, квартири²⁶. Не оцінюючи правильність кваліфікації у кожному із зазначених вище випадків за статтею 172-5 КУпАП (адже подарунки були забороненими, оскільки були одержані у зв'язку із здійсненням такими особами діяльності, пов'язаної із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування), все ж відзначимо, що суди правильно оцінили відсутність загально-визнаних уявлень про гостинність як властивість дозволеного подарунка. Проте очевидно, що складність правильного встановлення відповідної властивості все ж має місце, що може спричинити зловживання правом, а отже, свідчить про корупціогенність законодавчої конструкції дозволеного подарунка у частині 2 статті 23 Закону України «Про запобігання корупції».

Таким чином, поняття «загальновизнане уявлення про гостинність» як іманентна властивість подарунка є оціночним, прикладом невизначеності антикорупційних норм та може викликати як труднощі під час встановлення змісту відповідної ознаки, так і створювати різноманітні корупціогенні ризики під час правозастосування.

Zagyney Zoya. A Common marketing about the accommodation as an corruptionity indicator in the text of the law of Ukraine «On prevention of corruption»

The article describes the problem of corruption of the text of normative legal acts. Under corruption-based factors, understand the source, the cause of corruption, including corruption. The legal norm can have a corruption-based, that is, a potential possibility of corruption behavior, whereas the real reason (corruption-causing factor) is related to the volitional sphere of human behavior. It was concluded that it would be advisable to distinguish between the corruption-related nature of the text of a normative legal act as a potential possibility of corrupt behavior of the subject applying this law and corruption-causing factors as the reason for committing

²² *Постанова* Шевченківського районного суду м. Києва від 16.06.2017 р. Справа № 761/40776/16-п. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/67345494> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

²³ *Постанова* Марківського районного суду Луганської області від 29.07.2016 р. Справа № 417/2834/16-п. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59291947> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

²⁴ *Постанова* Валківського районного суду Харківської області від 27.04.2017 р. Справа № 615/324/17. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66205827> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

²⁵ *Постанова* Куп'янського міськрайонного суду Харківської області від 27.12.2016 р. Справа №628/4313/16-п. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63756466> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

²⁶ *Постанова* Жовтневого районного суду міста Запоріжжя від 12.02.2018 р. Справа № 331/978/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72139090> (дата звернення: 15.06.2018 р.).

corruption offenses that are not necessarily related to the corrupt nature of the text of a legal act. The corruption of the text of a normative legal act does not mean that a corruption offense can be committed by a person who has used such a property. Therefore, the corruption-based nature of the text of a legal act only creates a «background» for corruption-based factors.

The article deals with the problem of doctrinal interpretation of the concept of «generally accepted notion of hospitality» as a sign of a permitted gift. Taking into account the widespread meanings of words included in the terminology of the «generally accepted idea of hospitality», one can notice that the relevant property relates to the sphere of reception of visitors, care for them, and also that the corresponding traditions are acceptable to all members of society, are recognized by them taking into account certain traditions and knowledge. At the same time, hospitality is an economic category and a universal culturological concept that permeates all spheres of human life and the same condition for the existence of a society. The content of the concept of «generally accepted notion of hospitality» as the inherent property of a permitted gift in anti-corruption legislation of Ukraine can only be established by analyzing Ukrainian traditions of receiving guests, expressing them gratitude and respect. At the same time, the feeling of a generally accepted notion of hospitality should be assessed through the prism of subjective perception by a person subject to the anti-corruption restriction on the receipt of gifts in a particular environment, which is conditioned by taking into account the rules of etiquette.

the gift meets the generally accepted notion of hospitality in the case when it is not related to the activity carried out by a person authorized to perform functions of the state or local self-government or a person equal to it, and also in the case between the person who gives and which takes a gift, there is no relationship of subordination. Given the essence of the gift for the content of the relevant anti-corruption restriction, it should be noted that the gift meets the generally accepted notion of hospitality in the event that the gift is one-time. In cases where gifts are donated to the same person authorized to perform functions of the state or local self-government or an equal person to it, on a permanent basis, the language should be spoken not of a gift, but of unlawful gain. However, in some cases, the repeatedly received gift during the year may not be subject to the anticorruption restriction established in Article 23 of the Law of Ukraine «On Prevention of Corruption» (the aggregate value of such gifts received from one person (group of persons) during the year does not exceed two subsistence minimum, established for an able-bodied person on January 1 of the year in which gifts are accepted).

Keywords: certainty of the law, rule of law, corruption identity, corruption factor, indicator of corruption, gift, restriction on the receipt of a gift, generally accepted notion of hospitality.